

УДК 81'36:821.112.2 Г. Гейне(045)

REVEALING THE MEANING OF PREFIXES IN THE GERMAN LANGUAGE (ON THE EXAMPLE OF HENRY HEINE'S POETRY)
РОЗКРИТТЯ ЗНАЧЕННЯ ПРЕФІКСІВ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ (НА ПРИКЛАДІ ПОЕЗІЇ ГЕНРІХА ГЕЙНЕ)

Chemodurova Ye. S. / Чемодурова Є.С.

student / студентка

Rybalka N.V. / Рибалка Н.В.

assistant / асистент

ORCID: 0000-0003-3804-6875

*Mykhailo Tuhan-Baranovskyi Donetsk National University of Economics and Trade,
Kryvyi Rih, Tramvaina 16, 50005*

*Донецький національний університет економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського, Кривий Ріг, Трамвайна 16, 50005*

Анотація. У статті розглядається використання префіксів та їх вплив на значення німецьких дієслів. У фокусі уваги власні приклади, а також творчість Генріха Гейне, яка служить яскравим прикладом того, як використання префіксів може збагатити мову, роблячи її виразною та різноманітною за значенням. Аналізуючи уривки збірки «Книга пісень» та їх переклад з німецької мови на українську, визначили, що префікси в німецькій мові мають значний вплив на чіткість, красномовність та результат перекладу, а також як вони відображають семантику мови та вносять новий сенс у вислови.

Ключові слова: значення, німецька мова, поезія, префікси, семантика.

Вступ.

Грамматика німецької мови визначається досить складною для вивчення, що часто стає викликом для здобувачів освіти. Однією з причин є наявність різних морфологічних правил, таких як види роду, числа та відмінка, і своєрідний порядок слів у реченнях. До того ж, словотворення німецької мови є досить варіативним, що призводить до пошуку учнями нових шляхів вивчення семантики мови.

Дослідження словотвору, відокремлювальних або невідокремлювальних префіксів в німецькій мові здійснювали Н. А. Деркевич, О. О. Бакуменко, І. Гаврилова, О. В. Артёмцев, Л. В. Щигло, О. Є. Кирпиченко та інші. Семантику невідокремлюваних префіксів та утворені за їх допомогою похідні дієслова у німецькій мові досліджували такі науковці як І. Барц, Е. Матер, І. Кюнгольд, Г. Брінкман, Г. Мунган, Б. Науман, В. Фляйшер, Г. Ціфонун.

Вивчаючи нову лексику, досить часто буває складно запам'ятати значення деяких слів, тому асоціації з римами в поезії та літературними образами можуть допомогти закріпити знання префіксів більш ефективно, що підтверджує актуальність обраної теми.

Виклад основного матеріалу.

В словнику української мови префікс визначається як значуща частина слова, що стоїть перед коренем і служить для творення нових слів або форм слова. Префікс – це частина слова, необхідна для конкретизації значення слова. В основному, префікс відіграє лише уточнювальну функцію, але іноді може критично впливати на сенс слова. В німецькій мові найчастіше префікс

додається до дієслів, прикметників та прислівників, створюючи нові значення, але наша увага буде зосереджена саме на дієсловах із різними префіксами.

Таким чином префікси можуть вносити відтінки, змінювати напрямок, розширювати або обмежувати сенс основи слова. За допомогою префіксів можна виражати час, ступінь, співвідношення між об'єктами чи діями. Префікси у німецькій мові відіграють ключову роль у творенні нових слів та варіації значень, і їх вплив може бути дуже суттєвим для розуміння та перекладу текстів.

У своїй поезії Генріх Гейне вмilo використовував префікси для створення багатозначних образів та висловлення глибоких почуттів. Аналізуючи вірші великого поета, можна зрозуміти, як вивчення префіксів може допомогти розуміти глибші шари мови, відчувати силу слів і здатність розрізнати їх значення.

Генріх Гейне – німецький романтичний поет, письменник і журналіст, внесок якого в німецьку та світову літературу надзвичайно значущий. Він виступав не лише як майстер високої поетичної мови, а й як вчений критик та публіцист. Еволюція його творчості виразно відбиває істотні закономірності й тенденції розвитку німецької літератури 20 – 40-х років ХІХ століття, коли в ній відбувалися бурхливі й складні процеси. [2]

Для аналізу візьмемо збірку Генріха Гейне «Книга пісень», поезії з якої охоплюють різні теми, такі як любов, природа, релігія та суспільні питання. [3] Вони часто вражають своєю ліричністю, емоційністю та витонченими висловами. Письменники Л. Первомайський, М. Рильський, А. Малишко та ін. переклали цю збірку українською мовою, тож будемо використовувати їх інтерпретації для спостережень за тим, як префікси модифікують слова німецької мови. [1]

Як вже відомо, префікси німецької мови поділяються на відокремлювані (наприклад: ab-, an-, auf-, aus-, bei-, ein-, fern-, mit-, nach- та інші) та невідокремлювані (наприклад: be-, er-, ver-, zer-, ent-, emp-, miss-). Пропонуємо розпочати наш аналіз із відокремлюваних префіксів (Trennbare Präfixe). У простому реченні в теперішньому часі дієслово займає другу позицію в реченні, а префікс відокремлюється і переноситься у кінець речення.

Префікс «an-» часто значить збільшення, приріст або прибуття чогось. В залежності від контексту і слова, до якого він додається, «an-» може мати різні значення, наприклад дієслово «rufen» означає звати, «anrufen» – дзвонити; «ziehen» – переїжджати, «anziehen» – одягати. Генріх Гейне транлює значення цього префіксу в «Книзі пісень» таким чином:

*Alte Erinnerungen wehen mich an,
Vergessene Träume, erloschene Bilder,
Qualvoll süße, tauchen hervor!*

*І знову спливають старі спогаданья,
Побляклі малюнки і забуті сни,
Болючі й приємні стають перед мене!*

Словники визначають «wehen» як дуети, тож «anwehen» може визначатися як обдувати, віяти або летіти, але в якості інтерпретації перекладачі використали слово «спливати», що також може використовуватися в цьому контексті.

Префікс «**ab-**» може мати різні значення в залежності від речення, але загалом він вказує на дію припинення, руйнування, забирання або зменшення чогось. Наприклад із префіксом «**ab-**» дієслово «*holen*», що перекладається як брати отримує нове значення «забирати». В поезії використовується наступний приклад з цим префіксом:

<i>Da blüht es hervor, da pflückt man es</i>	<i>І бреду, без сил я нині,</i>
ab	<i>В мандрах загубивши лік,</i>
<i>Doch mir blühts nur, wenn ich selber</i>	<i>Щоб в холодній домовині</i>
<i>im Grab</i>	<i>заспокоїтись навік</i>

Українські перекладачі інтерпретували цей уривок дещо змінивши контекст, тож якщо слідувати словнику, цитата більше звучить як «Тут цвіте, а тут його зривають, але для мене цвіте лише, коли я вже в могилі». Отже, «*pflücken*» перекладається дослівно як збирати, а «*abpflücken*» набуває значення зривати або відламувати.

Префікс «**auf-**» може вказувати на рух вгору, відкриття чого-небудь, підвищення рівня чого-небудь та інші концепції. Наприклад «*stehen*», що українською значить стояти, з префіксом «**auf-**», який вказує на рух вгору, буде «*aufstehen*» і перетворюється на вставати. Інший приклад:

<i>Ich lache ob den hochgelahrten Affen,</i>	<i>Tu bачиш глум педантів дерев'яних,</i>
<i>Die sich aufblähn zu stolzen</i>	<i>І дзенькім блазнів – баранів з отару</i>
<i>Geistesrichtern</i>	

В перекладі письменники інтерпретували «горді виші судді» (*aufblähn zu stolzen Geistesrichtern*) як «дерев'яні педанти» та дещо змінили контекст речення; відповідно до словників, «*blännen*» означає дути, надувати, а «*aufblännen*» набуває значення роздуватися більш інтенсивно, ставати великим за рахунок об'єму. В даному випадку в дієслові не відокремився префікс заради рими.

Префікс «**aus-**» досить поширений у німецькій мові і часто вказує на дію виходу чи видалення з якогось місця або саме закінчення дії. Наприклад: «*wandern*» означає прогулянку чи похід, тоді як «*auswandern*» перекладається як емігрувати або переїжджати за кордон.

<i>O, spürt ich doch ein Täubchen aus,</i>	<i>Якщо я голуба уб'ю</i>
<i>Ich brächt es meinem Lieb nach Haus!</i>	<i>Любов порадою свою!</i>

У словнику знаходимо «*spüren*» у значенні відчувати, слідкувати, ловити. З префіксом «**aus-**» слово перетворюється на «*ausspüren*», тобто може бути інтерпретоване як взяти, зловити, забрати. Перекладачі ж обирають більш радикальний варіант «вбити» для драматичності та виразності.

Якщо ж аналізувати невідокремлювані префікси (Untrennbare Präfixe), то слід нагадати, що такі префікси ніколи не відокремлюються від основ слів, а також є ненаголошеними. Освоєння невідокремлюваних префіксів є важливим етапом для розуміння глибин мовлення в німецькій мові. Розглянемо деякі з них.

Префікс «**be-**» може вказувати на спільну дію, доповнення чи іноді критичну зміну значення кореня слова. Прикладом є слово «*besuchen*», що перекладається як відвідувати. Без префіксу дієслово «*suchen*» означає шукати, а префікс «**be-**» модифікує його до іншого значення.

*Aus jauchzendem Herzen,
Wie einst dich begrüßten*

*Усім своїм радісним серцем,
Отак вітали тебе в давнину*

Слово «*grüßten*» означає вітати, привітатись. Префікс «**be-**» доповнює слово значенням схвалювати або кланятися, та вживається як привітання також. Перекладачі в даному прикладі зберігають це значення.

Залежно від контексту, префікс «**er-**» може вказувати на доповнення або завершення дії, чи інші аспекти. Наприклад «*erhalten*», що перекладається як отримувати або зберігати, походить від «*halten*» – тримати.

*Das sollt ihr mir nicht mehr erzählen,
Ihr Vöglein wunderschlau;*

*Пташки не співайте мені про щастя,
Мене не розважити вам.*

Поширене і найчастіше вже відоме тим, хто вивчає німецьку мову, слово «*erzählen*» походить від «*zählen*», що значить рахувати або перераховувати, а з префіксом «**er-**» отримує значення розповідати, описувати, оповідати. Перекладачі ж інтерпретують це слово як «співати» для передачі більшої виразності.

Префікс «**zer-**» часто вказує на руйнування, розгортання або розпадання об'єкта чи дії. Його використовують для утворення слів з новими значеннями. Прикладом може стати дієслово «*zerlegen*», що означає розібрати або розкласти, яке походить від слова «*legen*», тобто класти.

*Aus Liebchens Augen, und in Tränenwogen
Ist mir das holde Bildnis fast zerflossen.*

*Я ледь її почути встиг,
Як все сплигло з очей моїх*

Дієслово «*flossen*» часто визначається як сплавляти або переплавляти, але за допомогою префікса «**zer-**» стає плавитися, розтікатися, що є руйнуванням об'єкта та сходиться з перекладом письменників.

Залежно від контексту, префікс «**ent-**» може вказувати на відміну, видалення, зняття чи інші концепції. Наприклад «*entkommen*» перекладається як втекти, уникнути, а походить від слова «*kommen*», що означає ходити.

*Der Spielmann wars, der entstiegen jetzt,
Und hoch auf den Leichenstein sich setzt.*

*То був музикант – у нічній темноті,
З'явивсь він і сів на могильній плиті.*

Знаходимо такі переклади слова «*stiegen*» як здійматися чи ставати. З префіксом дане дієслово перетворюється на «*entstiegen*» і набуває значення вийти з тіні, з'явитися, піднятися. Тобто, з контексту видно, що музикант вийшов з нічної темноти та став помітним для того, хто оповідає.

Зазвичай префікс «**ver-**» вказує на процес, стан або зміну, пов'язану з дією, яку він модифікує. Прикладом є дієслово «*verhindern*», тобто запобігати, яке походить від слова «*hindern*» і перекладається як зупиняти. В цьому випадку префікс «**ver-**» вказує на перешкоджання чи запобігання.

*Das Wasser schöpfen,
Und es mühsam schleppen und schleppen,
Und es wieder **verschütten** ins Meer*

*Воду беруть,
Стомлено носять і носять,
І знову **повертають** в море*

Словник надає для слова «*schütten*» такі значення як сипати, лити, плескати. Префікс же змінює дію в дієслові «*verschütten*», що може перекладатися як вилити, виплеснути, розплескати. Як видно, в інтерпретації перекладачів, повернути воду назад, тобто виплеснути назад у море.

Висновки.

Підсумовуючи все вище сказане, можна зробити висновок, що префікси розкривають важливі аспекти словотвору в німецькій мові. В результаті проведеного аналізу ми отримали глибше розуміння ролі префіксів у структурі німецької мови, їх вплив на значення слів та відображення в перекладі українською мовою.

Відомий німецький поет і письменник Генріх Гейне вдало поєднував різні мовленнєві засоби, створюючи власний стиль та унікальні образи. Його творчість служить яскравим прикладом того, як використання префіксів може збагатити мову, роблячи її виразною та різноманітною за значенням. Завдяки аналізу уривків збірки «Книга пісень» та їх переклад з німецької мови на українську, ми визначили, що префікси в німецькій мові мають значний вплив на чіткість, красномовність та результат перекладу. Це дослідження показує, що префікси в німецькій мові є важливою складовою письменницького мистецтва та служать своєрідним інструментом для вираження авторського задуму.

Література:

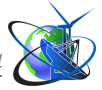
1. Гейне Г. Книга пісень: поезії. Пер. з нім.: Л. Первомайський, М. Рильський, А. Малишко та ін.; передм. Н. Мотузової. К.: Котигорошко. 1994. 112с.
2. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Г. Гейне. Доба романтизму: Підручник. Тернопіль: Навчальна книга Богдан. 2001. 416с.
3. Heinrich Heine: Buch der Lieder. Hoffmann und Campe. Hamburg. 1827. 432S. URL: <https://www.staff.uni-mainz.de/pommeren/Gedichte/BdL/index.html>

Інтернет-ресурси:

<https://www.dict.com>
<https://slovnyk.ua/>

References:

1. Heine, H. (1994). *Knyha pisen: poezii*. [Book of songs: poems] / trans. by L. Pervomaiskyi, M. Rylskyi, A. Malysheko and others. Kyiv, Kotyhoroshko Publ., 112 p. [in Ukrainian]
2. Nalyvaiko, D. S., Shakhova, K.O. (2001). *Zarubizhna literatura XIX storichchia. H. Heine. Doba romantyzmu: Pidruchnyk*. [Foreign literature of the 19th century. H. Heine. The age of romanticism: Textbook]. Ternopil: Navchalna knyha Bohdan Publ., 416 p. [in Ukrainian]
3. Heinrich, Heine (1827). Buch der Lieder. Hoffmann und Campe. Hamburg. 432 S. Available at: <https://www.staff.uni-mainz.de/pommeren/Gedichte/BdL/index.html> [in German]

Internet resources:

<https://www.dict.com>

<https://slovnyk.ua/>

Abstract. *The article deals with the use of prefixes and their influence on the meaning of German verbs. The focus is on the own examples, as well as the work of Heinrich Heine, which serves as a vivid example of how the use of prefixes can enrich a language, making it expressive and diverse in meaning. Analyzing excerpts from the "Book of Songs" collection and their translation from German into Ukrainian, it was determined that prefixes in the German language have a significant impact on the clarity, eloquence and result of the translation, as well as how they reflect the semantics of the language and bring new meaning to expressions.*

Key words: *meaning, German language, poetry, prefixes, semantics.*

Стаття відправлена: 25.10.2023 р.

© Чемодурова Є.С.

© Рибалка Н.В.